

Hodnocení a řízení rizik podvodu ve VZ

Lenka Andrášková, Jiří Šimon

Obsah

- Úvod – jaká rizika hodnotit a řídit
- Proč hodnotit a řídit rizika
- Kolik prostředků směřovat do řízení rizik
- Identifikace rizik a řízení rizik
- Rizika dle EU, NKÚ, OECD, ÚOHS a TI
- Doporučení na závěr

Nákup státu a územních celků

- „Hlavním cílem každého podniku je snižovat náklady související s nákupem materiálu, zlepšovat výkon pracovníků, vytvářet zisk a uspokojovat zákazníky.“
- Stát v roce nakoupil za 119 mld Kč (cca 10 % státního rozpočtu) a územní celky za 112 mld Kč (cca 25 % územních rozpočtů).
- Trh veřejných zakázek: 583 mld Kč (2015), 486 mld Kč (2016) (zdroj: *Výroční zpráva o stavu veřejných zakázek v České republice za rok 2016*)

Proč by měli zadavatelé hodnotit a řídit rizika

- Zabránit finančním ztrátám způsobeným podvody (5 %)
- Zabránit sankcím vyplývajícím z nedodržení zákonů a jiných pravidel
- Zabránit reputačním ztrátám
- Zabránit ztrátě důvěry v instituce včetně EU
- Postupovat ve veřejném zájmu
- Zvyšovat efektivitu celé organizace

Legislativa ČR

- Trestní zákoník
- Zákon o TOPO
- Zákon o zadávání veřejných zakázek
- Zákon o rozpočtových pravidlech č. 218/2000 Sb.
- Zákon o obcích (péče řádného hospodáře)
- Zákon o ochraně hosp. soutěže č. 143/2001 Sb.
- *Další dokumenty:*
- Strategie pro boj s podvody a korupcí v rámci čerpání fondů SSR v období 2014 – 2020
- Resortní protikorupční strategie

Úrovně hodnocení a řízení rizik

- Projekt
- Operační program (řídící orgán)
- Veřejná instituce
- Česká republika
- EU

Kdo je odpovědný za hodnocení a řízení rizik v rámci EU fondů

- Článek 125 (4) (c), Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1303/2013 (tzv. Common Provisions Regulation)
- „Řídící orgán zavádí účinná a přiměřená opatření proti podvodům s přihlédnutím ke zjištěným rizikům.“
- Metodika: Hodnocení rizika podvodu a účinná a přiměřená opatření proti podvodům

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_fraud_risk_assessment_cs.pdf

Podvody

- podvod= úmyslné jednání či opomenutí mající za následek poškodit rozpočet EU či veřejné rozpočty ČR
  - použití nebo předložení falešných, nesprávných či neúplných prohlášení nebo dokumentů, mající za následek nesprávné použití či zadržetí prostředků;
  - neposkytnutí informací je porušením zvláštní povinnosti se stejným následkem;
  - použití prostředků v rozporu s účelem, k němuž byly určeny.

Podvody

- OLAF: „Riziko podvodu a korupce je vyšší, když členské státy utrácení evropské prostředky, zejména pokud podíl evropského financování významně převyšuje 50 % celkových nákladů.“

Stav v České republice, 2016

Trestný čin (TČ)	TČ	FO	Trestný čin (TČ)	TČ	FO
§ 206 Zpronevěra	1604	1509	§ 257 Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži	0	0
§ 209 Podvod	3428	3138	§ 260 Poškození finančních zájmů Evropských společenství	5	5
§ 212 Dotační podvod	30	29	§ 329 Zneužití pravomoci úřední osoby	90	83
§ 216 Legalizace výnosů z trestné činnosti	71	63	§ 330 Maření úkolu úřední osoby z nebalosti	3	3
§ 220 Porušení povinnosti při správě cizího majetku	22	21	§ 331 Přijetí úplatku	28	21
§ 221 Porušení povinnosti při správě cizího majetku z nebalosti	5	5	§ 332 Podplacení	68	64
§ 248 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže	2	2	§ 333 Nepřímé úplatkářství	6	6
§ 256 Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě	18	18			

Nesrovnalosti

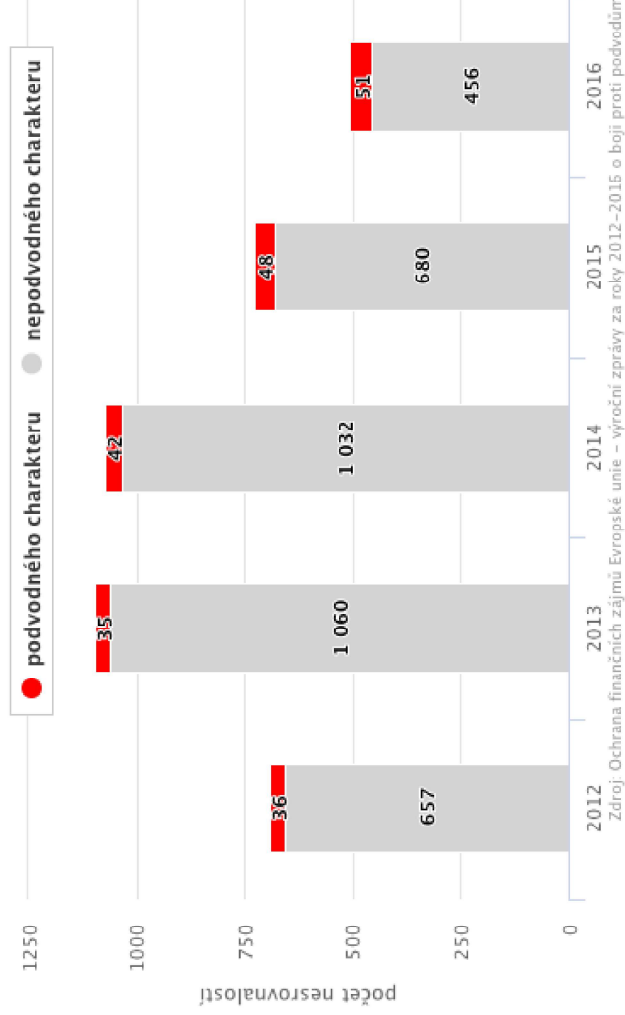
- porušení právních předpisů, která vedou nebo by mohla vést ke ztrátě v souhrnném rozpočtu EU nebo ve veřejném rozpočtu ČR

Úmluva o ochraně finančních zájmů ES

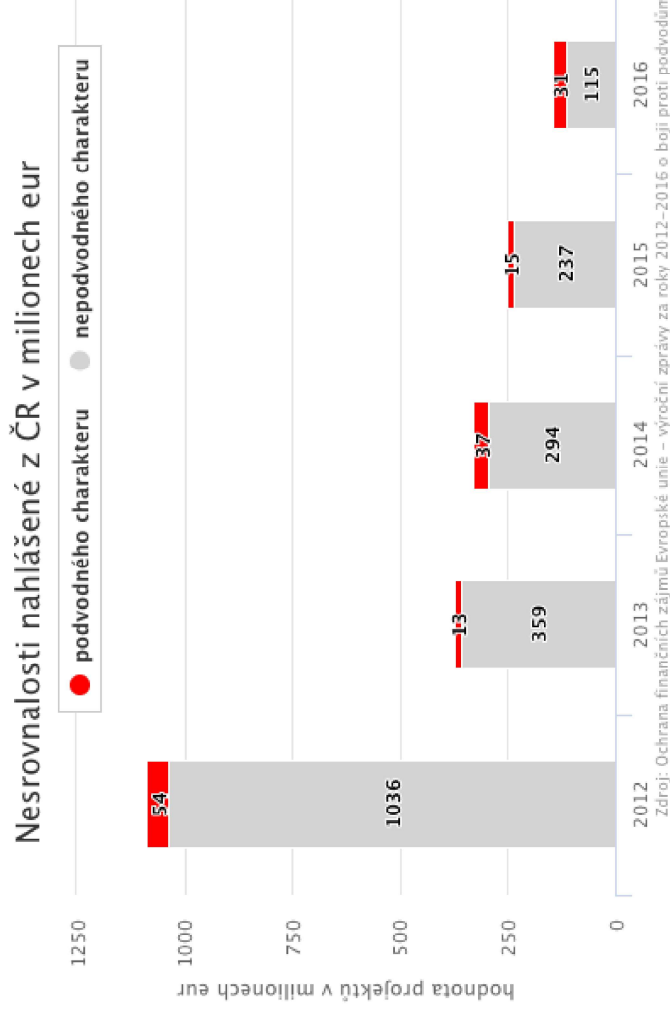
Pozor - mnohé statistiky zahrnují i nesrovnalosti nepodvodného charakteru. Podívejme se na statistiky z irozhlas.cz.

Nesrovnalosti

Nesrovnalosti nahlášené Českou republikou

Nesrovnalosti

Kolik prostředků a času boji proti podvodům věnovat?

- 5 % obrátu se ztrácí na podvodech (ACFE)
- 5-10 % hodnoty projektu stojí nepřehledná a složitá pravidla
- pravidla a opatření navyšují cenu a ubírají výsledného projektu
- ? % projektu na prevenci podvodů a nesrovnalostí

Prevence proti podvodům by neměla znemožnit čerpání fondů.

Identifikace a hodnocení rizik

- Umožní zmapovat a soustředit se na podstatná rizika
- Politické /strategické rozhodnutí, která rizika jsou relevantní pro další řízení

Jak na to?

- sbírat rizika
- vytvořit seznam rizik podvodu a nesrovnalostí
- odhadnout jejich významnost
- vyhodnotit příslušná opatření

Identifikace a hodnocení rizik

- Hodnotíme rizika pravidelně a jejich seznam aktualizujeme
- Využijeme předchozích zkušeností a analýz
- Využijeme datovou analýzu
- Vycházejme z potenciálních sankcí

V Česku je problém zjistit informace o předchozích případech podvodů a nesrovnalostí v rámci čerpání EU fondů.

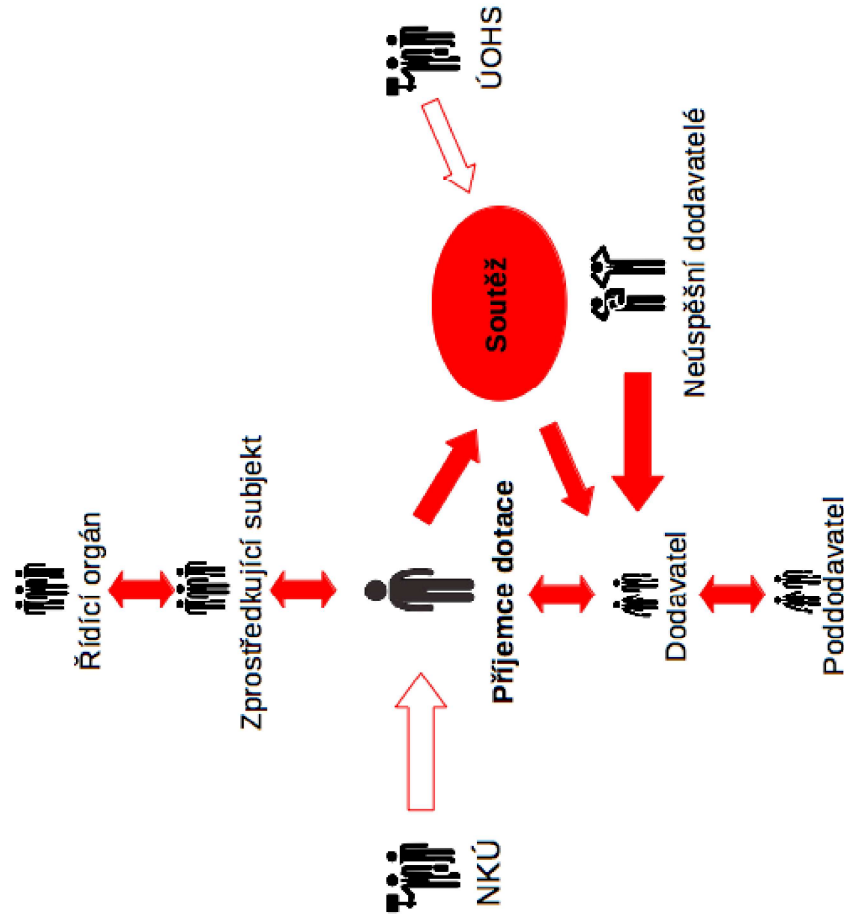

Řízení rizik

Hodnocení a monitoring rizik		
Tone at the top (tón shora), kultura, mise, strategie		
Prevence	Detekce	Reakce
Etický kodex	Oznamovací kanály	Postupy při podezření
Interní akty řízení, procesy a kontroly	Prověry třetích stran	Vyšetřování
Vzdělávání	Monitorování a audit	Vymáhání škod
Řízení rizik	Datové analýzy	Nápravná opatření
Interní a externí komunikace		
Vyhodnocování protikorupčních opatření		

Řízení rizik

- Navažme rizika na další opatření
- Nevnímejmě řešení izolovaně
- Nepřežeňme to s kontrolními mechanismy
- Čím nepřehlednější a složitější opatření, tím kontraproduktivnější jsou.
- **Příklad dobré praxe**
- **Záměry pro veřejné nákupy**

Rizika dle EU, NKÚ, OECD, ÚOHS a TI

Výroční zpráva o stavu veřejných zakázek v České republice
za rok 2016

OECD

TI: EU FUNDS WATCH project 2013

Neponaučení se

- neponaučení se z minulých pochybení a podvodů; TI

Složité pravidla

- vnitřní předpisy (komplikovaná, neprovázaná a překrývající se pravidla); TI
- doporučení zavést specializovaná asistenční centra v nižších územních celcích; OECD
- nedostatečná znalost pravidel a komplexnost požadavků a předpisů; Evropský parlament, 2015

Nedodržení zásad VZ

- nedodržování zásad ve smyslu § 6 ZVZ; MFi
- nedoložení způsobu stanovení předpokládané hodnoty; Mfi
- transparentnost; TI
- porušení uveřejňovacích povinností; ÚOHS
- nepřiměřené (diskriminační) nastavení kvalifikačních předpokladů; ÚOHS
- diskriminační zadávací podmínky, nepřipustné uplatňování výjimek; OECD
- diskriminační nastavení předmětu veřejné zakázky, stanovení diskriminačních kvalifikačních předpokladů; MFi
- netransparentní výběr projektů; NKÚ
- nedostatečná 3E (společné nákupy); NKÚ

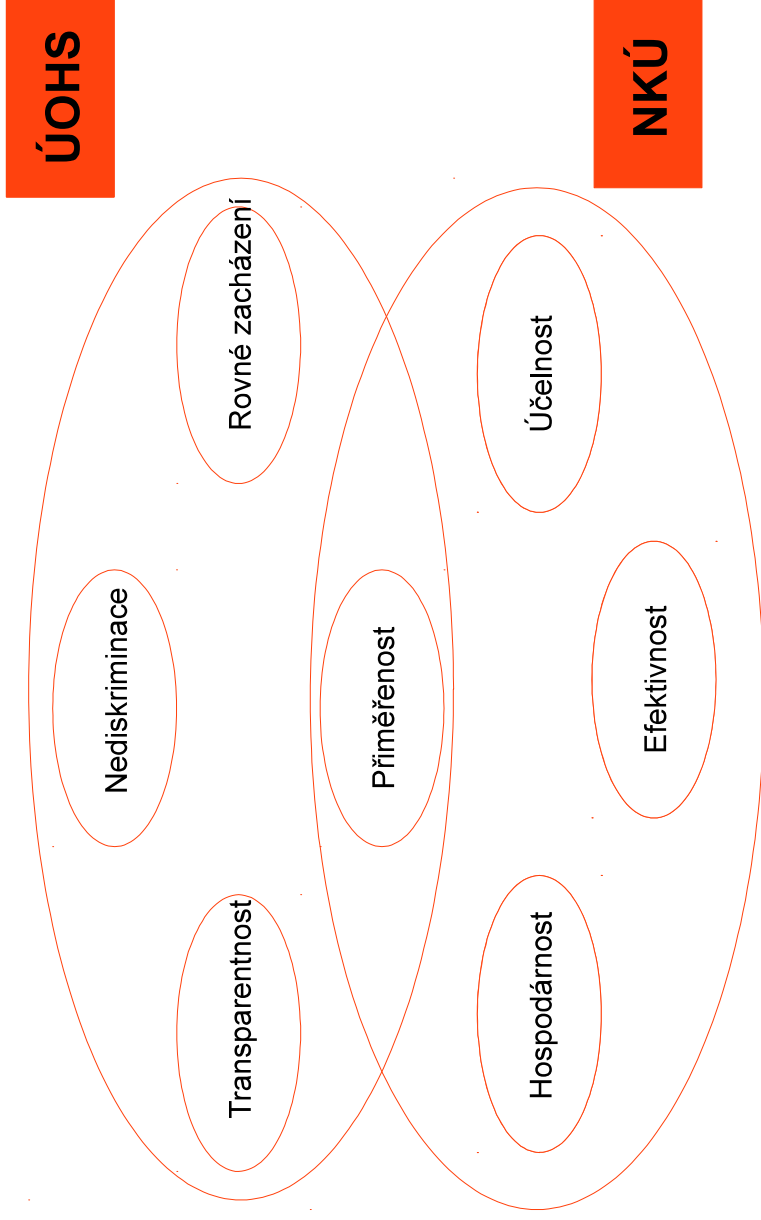
Omezená konkurence

- nedostatečné konkurenční prostředí; OECD, NKÚ
- nesprávné posouzení a hodnocení nabídek, zejména v souvislosti s mimořádně nízkou nabídkovou cenou a stanovením subjektivních hodnotících kritérií zadavatelem; ÚOHS
- zadání veřejné zakázky zcela mimo režim zákona o veřejných zakázkách (ač byl zadavatel podle zákona povinen postupovat); ÚOHS
- užití režimu jednacního řízení bez uveřejnění, ačkoli k tomu nejsou splněny všechny zákonné předpoklady; ÚOHS
- neoprávněné zrušení zadávacího řízení zadavatelem; ÚOHS

Kontrola

- neefektivní kontrola a monitoring; TI
- dohled a větší osobní odpovědnost (nerespektování pravidel a norem, diskriminační zadávací podmínky, dělení zakázek, nepřipustné uplatňování výjimek a nedostatky kontrolních systémů); OECD
- fungování systémů kontroly a dohleduna úrovni poskytovatele; NKÚ
- zadavatelé ověřují předložené nabídky uchazečů pouze formálně; MFi

Kontrola II.

Vymezení předmětu VZ

- nedostatečné vymezení předmětu VZ; NKÚ, Mfi
- účelové dělení předmětu VZ do více samostatných zakázek a jeho postupné zadávání v režimu podlimitních zakázek nebo zakázek malého rozsahu; NKÚ, Mfi
- neurčité a/nebo nejednoznačné či nepřiměřené vymezení zadávacích podmínek; ÚOHS

Nevyloučení uchazeče

- nevyloučení uchazeče při nesplnění kvalifikačních předpokladů a následné uzavření smlouvy s tímto uchazečem; NKÚ
- nesprávný postup zadavatele, kdy tento nevyloučí z účasti v zadávacím řízení dodavatele, jehož nabídka nebyla v souladu se zákonem nebo s požadavky zadavatele; ÚOHS
- Nevyloučení; MFi

Lidské zdroje

- Střet zájmů; OECD
- Výběr a kvalita zaměstnanců; TI
- Lidské zdroje; NKÚ

Nevymahatelnost

- Nevymahatelnost; TI

